

Tisková zpráva

Preference prezidentských kandidátů v září 2017

- ⊙ 67 % občanů vyjadřuje odhodlání zúčastnit se voleb prezidenta, 27 % se jich nechce zúčastnit a 6 % zůstává nerozhodnuto.
- ⊙ Mezi těmi, kdo zcela nevyloučili svoji účast ve volbách prezidenta, nejvyšší podíl preferencí zaujímá současný prezident Miloš Zeman, následovaný Jiřím Drahošem a Michalem Horáčkem.
- ⊙ Více než čtvrtina občanů, kteří deklarovali, že by se voleb zúčastnili, neví, koho by volila.

Zpracoval:

Jan Červenka

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: 210 310 586; e-mail: jan.cervenka@soc.cas.cz

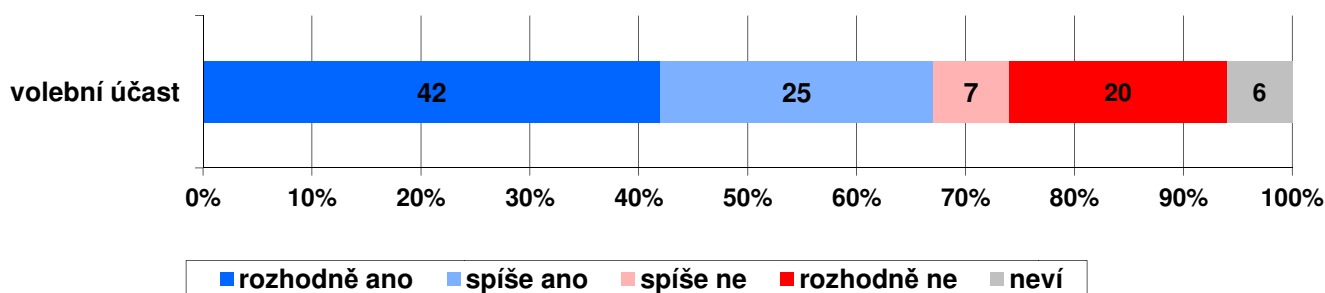

Ve svém pravidelném zářijovém šetření se CVVM poprvé zaměřilo na blížící se volby do úřadu prezidenta republiky. Položené otázky zkoumaly ochotu zúčastnit se prezidentských voleb, koho by v nich případně lidé volili a rovněž přijatelnost jednotlivých kandidátů na prezidentský úřad, kteří do začátku realizace našeho šetření veřejně ohlásili svoji kandidaturu.

I. VOLEBNÍ ÚČAST

Na otázku týkající se volební účasti¹ odpovědělo kladně 67 % dotázaných s volebním právem („rozhodně ano“ 42 % a „spíše ano“ 25 %), 27 % záporně („spíše ne“ 7 %, „rozhodně ne“ 20 %). Zbytek dotázaných (6 %) zvolil odpověď „nevím“ (viz graf 1). Podle získaných dat je deklarovaná účast v prvním kole příštích prezidentských voleb statisticky vyšší, než byla reálná volební účast v prezidentských volbách v lednu 2013, jichž se v prvním kole zúčastnilo 61,3 % a ve druhém kole pak 59,1 % oprávněných voličů. Deklarovaná ochota zúčastnit se prvního kola příštích prezidentských voleb je rovněž zřetelně vyšší než deklarovaná volební účast v nadcházejících říjnových volbách do Poslanecké sněmovny zjišťovaná v rámci stejného šetření.

Graf 1: Deklarovaná účast v prvním kole prezidentských voleb – září 2017 (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 4. – 14. 9. 2017, 933 respondentů s volebním právem v souboru váženém na volební účast a výsledky 2. kola prezidentských voleb v roce 2013, osobní rozhovor.

Z podrobnější analýzy plyne, že odhodlání zúčastnit se prvního kola příštích voleb prezidenta poněkud zesiluje spolu se zvyšujícím se stupněm nejvyššího dokončeného vzdělání, se zlepšujícím se hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti a ekonomické situace v České republice, se stoupající spokojeností s vlastním životem a zejména s rostoucím zájmem o politiku, s rostoucí ochotou zúčastnit se říjnových voleb do Poslanecké sněmovny a se zvyšujícím se deklarovanou voličskou angažovaností ve volbách v minulosti. Poněkud častěji k volbám chtějí jít vysoce kvalifikovaní odborníci nebo vedoucí pracovníci a podnikatelé či samostatně činní, naopak nižší zájem o volební účast

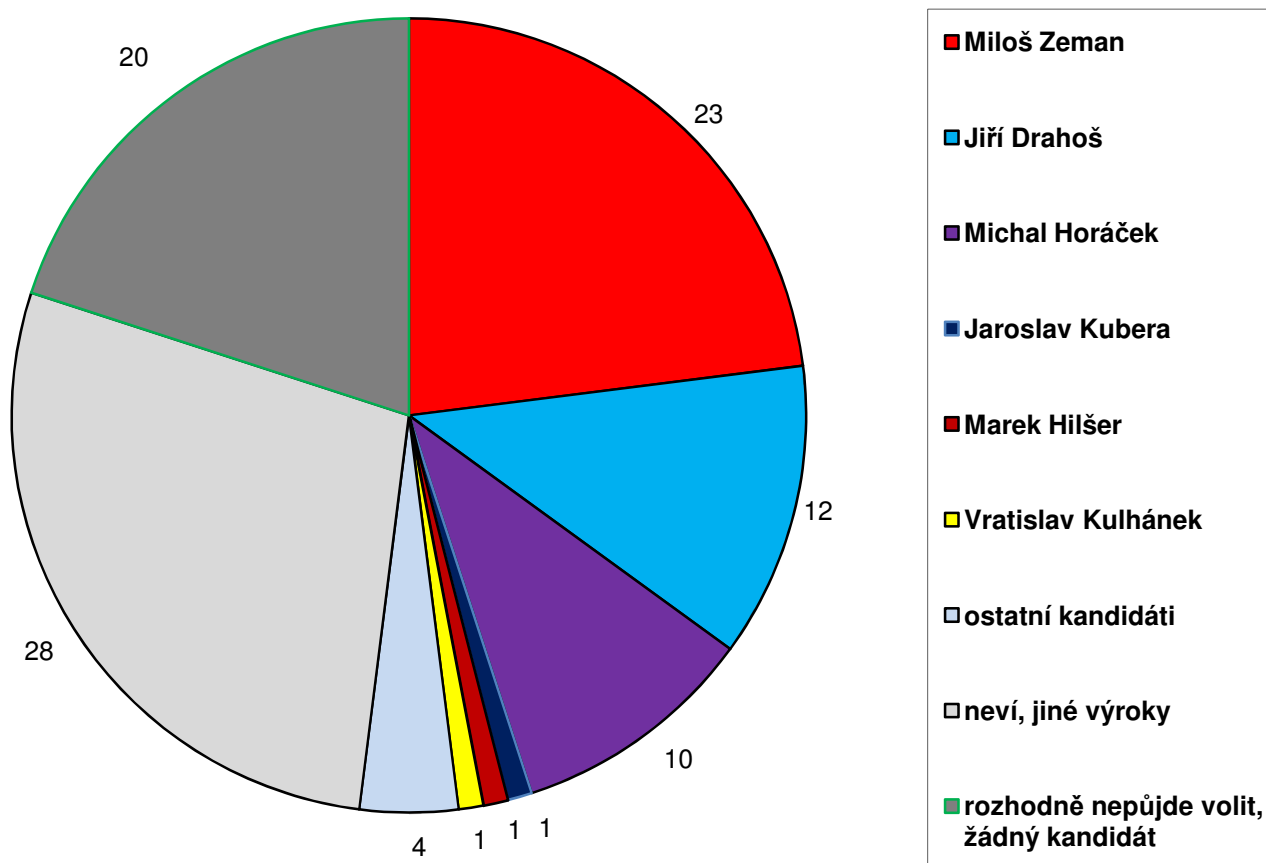
¹ Znění otázky: „Představte si, že by příští týden bylo první kolo přímé volby prezidenta České republiky. Šel byste volit? Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne, nebo nevíte?“

deklarují nezaměstnaní a polokvalifikovaní či nekvalifikovaní pracovníci v dělnických profesích. Z hlediska politické orientace vyšší ochotu jít volit v prvním kole vyjadřují lidé, kteří jsou politicky vyhranění, ať už pravicově, či levicově, méně často se k volbám chystají ti, kdo se na pravolevé škále řadí do středu, nebo nejsou s to se na ní sami zařadit. Výrazně vyšší odhodlání účastnit se prvního kola voleb prezidenta pak vyjadřují ti, kdo prezidentovi „rozhodně důvěřují“.

II. AKTUÁLNÍ PREFERENCE PREZIDENTSKÝCH KANDIDÁTŮ

Všem dotázaným s volebním právem, kteří účast ve volbách nevyloučili (tj. všem kromě těch, kteří odpověděli, že se voleb „rozhodně“ nezúčastní), byla položena otevřená otázka mapující, kterého kandidáta by dotázaní volili za předpokladu, že k volbám půjdou.² Otevřená otázka je otázka bez použití nějakého seznamu kandidátů a kandidátek na prezidentský úřad, tj. odpovědi respondentů byly zcela spontánní a nikterak omezené, pokud jde o výběr preferovaných osobností, mezi nimiž se tak sporadicky objevovali i ti, kdo svoji kandidaturu dosud neoznámili, případně jí i odmítli. Strukturu získaných odpovědí přináší přehled v grafu 2.

Graf 2: Preference prezidentských kandidátů v září 2017 (v %)

Pozn.: V grafu jsou uvedeni pouze kandidáti, jejichž preference dosahují alespoň 0,5 %, kandidáti s nižší podporou jsou zahrnuti do kategorie „ostatní kandidáti“. Mezi nimi se opakovaně objevili Tomio Okamura, Andrej Babiš, Martin Stropnický, Pavel Bělobrádek, Jana Yngland Hrušková, Otto Chaloupka a Miroslav Sládek. Ojediněle se vyskytli ještě Emil Adamec, Miroslav Frajbiš, Petr Hannig, Jiří Hynek, Milan Kohout, Karel Štögl, Josef Toman, Vladimír Franz, Petr Fiala, Václav Klaus ml., Tomáš Halík, Petr Robejšek, Miroslav Kalousek, Karel Schwarzenberg a Karel Gott.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 4. – 14. 9. 2017, 920 respondentů s volebním právem v souboru váženém na volební účast a výsledky 2. kola prezidentských voleb v roce 2013, osobní rozhovor.

² Znění otázky: „Pokud byste k volbám šel, kterého kandidáta nebo kandidátku byste volil?“

Preference prezidentských kandidátů představují aktuální rozložení sympatií k potenciálním uchazečům o prezidentský úřad v celé společnosti a nelze je zaměňovat s předpovědí reálného volebního chování, resp. volební prognózou. Při interpretaci preferencí prezidentských kandidátů je nutno brát zřetel na to, že do souboru je zahrnuta i velká část populace, která k žádnému kandidátovi neinklinuje, případně není ochotna zúčastnit se voleb (viz graf 2). Podíl nerozhodnutých v rámci celkových preferencí prezidentských kandidátů dosahuje úrovně více než jedné čtvrtiny. Z grafu 2 je patrné, že v první polovině září, kdy se výzkum konal, největší podporu měl současný prezident Miloš Zeman s podílem preferencí blížícím se jedné čtvrtině a že pouze dva další kandidáti, Jiří Drahoš a Michal Horáček, oba s podílem podpory okolo desetiny či mírně nad jednu desetinu, měli mezi občany statisticky významné preference. Všichni ostatní kandidáti se pohybovali na úrovni do jednoho procenta, tedy v podstatě pod prahem statistické měřitelnosti při daném rozsahu souboru dotázaných.

Pokud jde o sociodemografické rozdíly, v případě Miloše Zemana jeho podpora narůstá s věkem dotázaných a je výrazně vyšší u lidí, kteří sami sebe politicky řadí na levici či do levého středu, přičemž s posunem doprava jeho podpora klesá. Výrazně častěji by Miloše Zemana volili lidé, kteří se „rozhodně“ či „spíše“ zajímají o politiku (v rámci první skupiny je to polovina, ve druhé skupině pak téměř třetina dotázaných), s klesajícím zájmem o politiku pak klesá i jeho podpora. Celkem nepřekvapivě má Miloš Zeman vysokou podporu u dotázaných důvěřujících prezidentovi (z nich by jej v prvním kole podle vlastního vyjádření volila téměř polovina, mezi těmi, kdo prezidentovi „rozhodně“ důvěřují, to jsou více než dvě třetiny). Podle stranických preferencí jej častěji chtějí volit voliči ANO, ČSSD, SPD a KSČM.

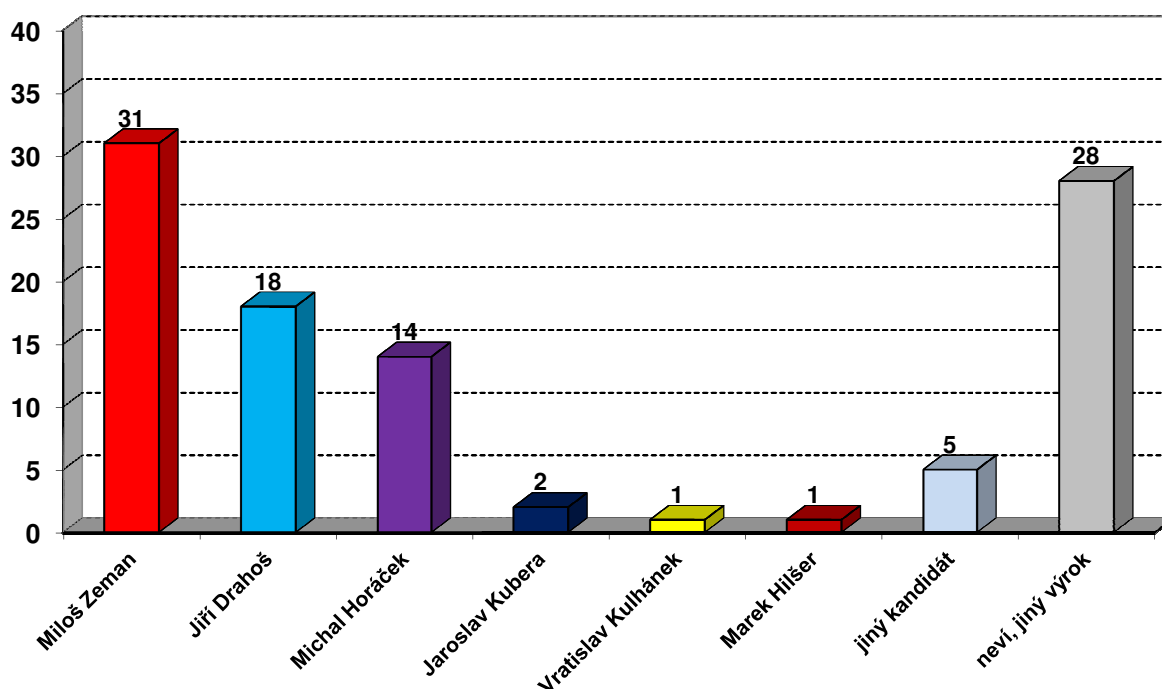
Jiřího Drahoše podle nejvyššího stupně dokončeného vzdělání ve zvýšené míře podporují absolventi vysokých škol a naopak méně jej chtějí volit ti, kdo mají základní nebo střední vzdělání bez maturity. Jeho podpora se dále zvyšuje spolu se zlepšující se životní úrovní vlastní domácnosti respondenta, se zlepšující se hodnocením ekonomické situace v ČR a s rostoucí spokojeností s vlastním životem. Vyšší podporu má u vysoce kvalifikovaných odborných nebo vedoucích pracovníků a také podnikatelů a samostatně činných. Častěji by jej volili ti, kdo se politicky řadí na pravici nebo pravý střed, naopak výrazně nižší podporu má Jiří Drahoš u dotázaných, kteří se jednoznačně řadí na levici. O něco vyšší podporu má u respondentů, kteří se o politiku „spíše zajímají“. Výrazně častěji jej preferují ti, kdo „rozhodně“ nedůvěřují prezidentovi, naopak u lidí důvěřujících prezidentovi je jeho podpora nízká. Z hlediska stranických preferencí má vyšší podporu u voličů KDU-ČSL a ODS.

Michal Horáček zaznamenává vyšší podporu u lidí ve věku do 30 let, s postupným narůstáním věku pak jeho podpora klesá. Podobně jako u Jiřího Drahoše jeho podpora má tendenci stoupat se zlepšující se hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti a s rostoucí spokojeností s vlastním životem. Rovněž z hlediska sebezřazení na škále politické orientace je u něj vyšší podpora mezi těmi, kdo se hlásí k pravici, a podobně jako Jiří Drahoš získává zejména u lidí „rozhodně“ nedůvěřujících prezidentovi. Relativně vyšší podporu má Michal Horáček u dotázaných bez vyznání, méně často jej podporují věřící katolíci. Z hlediska stranických preferencí jej o něco častěji chtějí volit voliči ANO a TOP 09.

III. VOLIČSKÉ PREFERENCE

Voličské preference představují preference těch dotázaných, kteří mají volební právo a kteří deklarovali, že by se prvního kola prezidentských voleb „rozhodně“ nebo „spíše“ zúčastnili. Voličské preference tedy nezahrnují respondenty, kteří se voleb nechtějí zúčastnit nebo nevědí, zda se jich zúčastní (varianty „spíše ne“, „rozhodně ne“ a „neví“). Voličské preference nelze zaměňovat či srovnávat s volebním modelem či volební prognózou a nejde o výstup bezprostředně srovnatelný s případným výsledkem voleb, protože zahrnují i nerozhodnuté voliče, tedy ty, kteří se chtějí voleb prezidenta zúčastnit, ale dosud nevědí, koho budou volit. Jejich rozvržení v souboru (N=612) ukazuje graf 3.

Graf 3: Voličské preference prezidentských kandidátů – září 2017 (%)

Pozn.: V grafu jsou uvedeni pouze kandidáti, jejichž voličské preference dosahují alespoň 1 %, kandidáti s nižší podporou jsou zahrnuti do kategorie „jiný kandidát“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 4. – 14. 9. 2017, 612 respondentů s volebním právem v souboru váženém na volební účast a výsledek 2. kola prezidentských voleb v roce 2013, osobní rozhovor.

Z výsledků v grafu 3 je patrné, že oproti celkovým preferencím prezidentských kandidátů zachycených v grafu 2 se relativně zvětšil rozdíl podpory třetího v pořadí Michala Horáčka oproti druhému Jiřímu Drahošovi i prvnímu Miloši Zemanovi, což je dáno tím, že Michalu Horáčkovi v porovnání s oběma dalšími kandidáty v relativně vyšší míře vyjadřovali preferenci lidé, kteří nevědí, jestli by se prvního kola prezidentské volby zúčastnili, nebo kteří by se jí „spíše“ nezúčastnili, což koresponduje s výše uvedenou skutečností, že oba vedoucí kandidáti mají zvýšenou podporu u lidí projevujících zájem o politiku, kteří zároveň pravidelně („vždy“ nebo „téměř vždy“) chodí k volbám. Druhou skutečností, která je z grafu 3 patrná, je okolnost, že i mezi lidmi, kteří hodlají k volbám přijít, je velmi vysoký, více než čtvrtinový podíl těch, kdo zatím nevědí, koho by podpořili.

IV. PŘIJATELNOST KANDIDÁTŮ NA ÚŘAD PREZIDENTA

V rámci bloku otázek věnovaných prezidentským volbám byla respondentům předložena i baterie obsahující jména všech kandidátů, kteří v době uzávěrky zářijového dotazníku již oznámili svoji kandidaturu, s tím, že respondenti se u každého z nich měli na jedenáctibodové škále od 0 do 10 vyjádřit, zda a nakolik by pro ně příslušný kandidát byl přijatelný ve funkci prezidenta.³

Jak ukazují výsledky zachycené v tabulce 1, většina kandidátů je pro veřejnost v podstatě neznámá. Kromě Miloše Zemana, u něhož byl podíl těch, kdo jej podle svého vyjádření neznají, v podstatě zanedbatelný, pouze u Michala Horáčka byl podíl těch, kdo jej neznají, menší než čtvrtinový. I v případě Jiřího Drahoše, Miroslava Sládka či Jaroslava Kubery, kteří rozhodně nejsou zcela novými postavami ve veřejném prostoru, případně v politice, byť v případě Miroslava Sládka je období jeho působení ve vrcholné politice již časově vzdálenější, se podíly těch, kdo je neznají,

³ Znění otázky: „Přečtu Vám jména jednotlivých prezidentských kandidátů. U každého mi, prosím, řekněte, nakolik je pro Vás jako prezident nepřijatelný, nebo přijatelný? a) Emil Adamec, b) Jiří Drahoš, c) Miroslav Frajbiš, d) Petr Hannig, e) Marek Hilšer, f) Michal Horáček, g) Jana Yngland Hrušková, h) Jiří Hynek, i) Otto Chaloupka, j) Milan Kohout, k) Jaroslav Kubera, l) Vratislav Kulháněk, m) Igor Sládek, n) Miroslav Sládek, o) Karel Štögl, p) Josef Toman, q) Miloš Zeman.“

pohybují od jedné čtvrtiny výše a u ostatních je to pak už vždy více či méně výrazná nadpoloviční většina, k níž je ještě třeba přidat ne zcela zanedbatelný podíl těch, kdo zvolili odpověď „nevím“. Z tohoto důvodu je poměrně obtížné dělat mezi jednotlivými kandidáty nějaké smysluplné porovnání.

Z hlediska průměru se tři kandidáti s nejvyššími preferencemi umístili na prvních třech místech a první tři místa zauímají i z hlediska velikosti podílu odpovědí „zcela přijatelný“. Podle průměru hodnocení nejlépe vychází Jiří Drahoš s průměrem 5,90, Miloš Zeman s Michalem Horáčkem jsou shodně o prakticky celý bod níže, ovšem u Jiřího Drahoše asi třetina dotázaných žádné hodnocení neprovedla, protože jej buď neznala, nebo nevěděla, jak jej hodnotit. U Miloše Zemana je vůbec nejvyšší podíl těch, kdo jej považují za „zcela přijatelného“, a zároveň druhý nejvyšší podíl těch, kdo jej naopak pokládají za „zcela nepřijatelného“ – oba tyto podíly tvoří zhruba jednu pětinu, vyšší podíl hodnocení „zcela nepřijatelný“ se objevuje jen u Miroslava Sládka, který je i z hlediska průměru nejméně přijatelným ze všech zkoumaných kandidátů. Hodnocení Miloše Zemana přitom vykazuje zdaleka nejvyšší rozptyl, což svědčí o značné polarizaci jeho hodnocení, která je vyšší než u obou jeho hlavních konkurentů. Rovněž u Michala Horáčka je podíl hodnocení „zcela nepřijatelný“ poměrně vysoký (třetí nejvyšší po M. Sládkovi a M. Zemanovi). U Jiřího Drahoše je v porovnání s nimi tento podíl malý a hodnocení je relativně více soustředěno v kategoriích okolo středu (4-6) či v kategoriích 7-9, což se promítá do zřetelně vyššího průměru v jeho případě.

Tabulka 1: Hodnocení přijatelnosti kandidátů na úřad prezidenta (% , průměr)

	0 – zcela nepřijatelný	1-3	4-6	7-9	10 – zcela přijatelný	neví	nezná	průměr
J. Drahoš	6,5	9,5	18,4	19,7	12,0	8,3	25,6	5,90
M. Zeman	20,6	19,1	17,5	18,2	18,6	4,2	1,8	4,92
M. Horáček	13,9	16,5	22,2	20,1	10,4	6,4	10,5	4,91
V. Kulhánek	5,2	8,4	13,8	5,8	3,3	7,6	55,9	4,55
M. Hilšer	4,5	8,1	12,4	6,1	2,4	7,2	59,3	4,47
J. Kubera	9,0	13,8	17,8	10,3	4,0	7,4	37,7	4,36
J. Toman	3,8	6,2	10,0	2,9	1,7	7,5	67,9	4,07
J. Hynek	3,7	5,5	8,8	2,4	1,4	6,3	71,9	3,97
K. Štogl	3,4	5,2	8,5	2,4	0,9	5,8	73,8	3,83
O. Chaloupka	5,2	7,4	8,7	3,0	1,5	5,5	68,7	3,76
E. Adamec	4,3	7,2	8,3	2,1	1,1	7,3	69,7	3,60
M. Frajbiš	3,9	5,8	7,8	2,2	0,6	6,0	73,7	3,60
P. Hannig	7,8	9,7	11,0	4,0	1,7	8,3	57,5	3,46
M. Kohout	6,3	6,8	9,6	2,6	0,9	8,2	65,6	3,44
I. Sládek	6,3	8,3	6,6	3,1	1,3	7,3	67,1	3,34
J. Y. Hrušková	7,8	7,5	7,0	2,7	0,9	5,4	68,7	3,12
M. Sládek	30,0	18,9	9,9	5,5	1,9	6,2	27,6	2,22

Pozn.: Respondenti hodnotili jednotlivé kandidáty na jedenáctibodové škále od 0 znamenající „zcela nepřijatelný“ po 10 znamenající „zcela přijatelný“. Kandidáti v tabulce jsou seřazeni sestupně podle dosaženého průměru hodnocení, který je uvedený v předposledním sloupci.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 4. – 14. 9. 2017, 933 respondentů s volebním právem v souboru váženém na volební účast a výsledky 2. kola prezidentských voleb v roce 2013, osobní rozhovor.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v17-09</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>4. - 14. 9. 2017</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>970</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>260</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PV.148; PV.149; PV.152</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>pv171010</i>
<i>Počet dotázaných s volebním právem:</i>	<i>934</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>10. října 2017</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Jan Červenka</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinelý.
